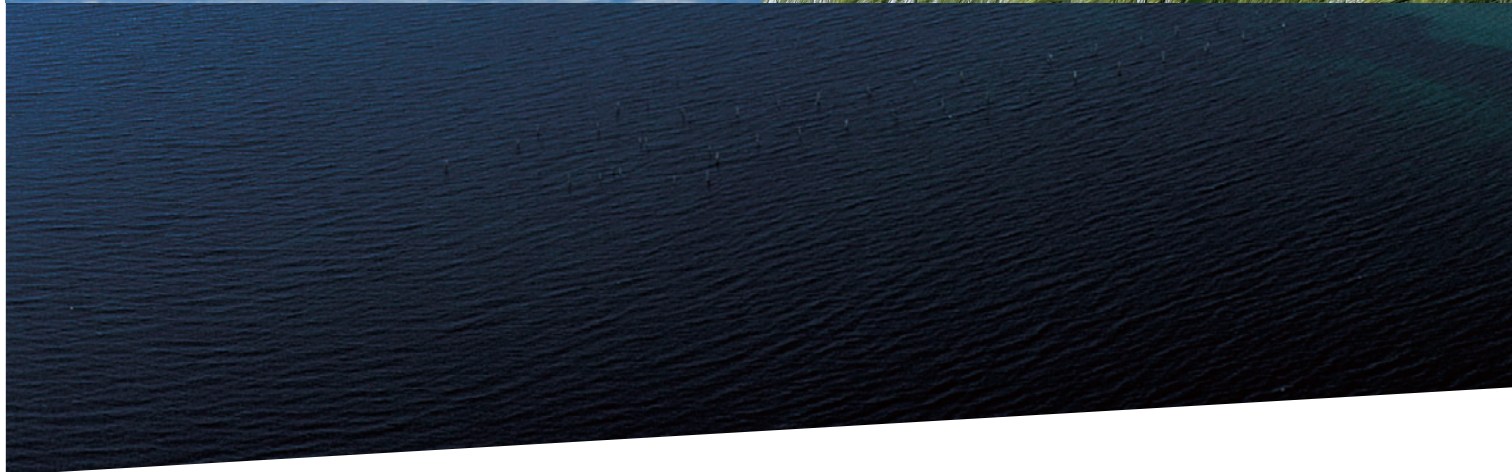
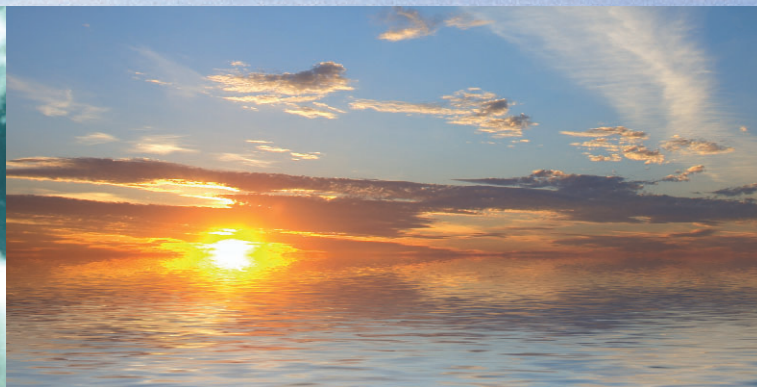

Klima og energi

Strategi for klima- og energiindsats
i Lolland Kommune

Indholdsfortegnelse

Indledning

1 Vision og mål

2 Lolland Kommunes strategi

2.1 Udvikling af grøn energiteknologi – en erhvervsstrategisk satsning

2.2 Reduktion af CO₂ udledning - vedvarende energi og energibesparelser

2.3 Klimatilpasning

2.4 Kommunikation, branding og interessevaretagelse

3 Projekter

4 Handleplaner 2009

- **Udvikling af grøn energiteknologi – en erhvervsstrategisk satsning**
- **Reduktion af CO₂ udledning – vedvarende energi og energibesparelser**
- **Klimatilpasning**
- **Kommunikation, branding og interessevaretagelse**

Indledning

Lolland Kommune har sat fokus på klima og energi, siden kommunen blev dannet den 1. januar 2007, og kommunen har videreført samt styrket den indsats, som var sat i gang i de tidligere kommuner.

Fra starten har Lolland Kommunes særlige styrke været at kombinere en erhvervspolitisk satsning med innovative løsninger inden for grøn energiteknologi for at skabe vækst, erhvervsliv og arbejdspladser på Lolland.

Lolland Kommunes ressourcer og styrkepositioner på klima- og energiområdet er unikke:

- **Fysiske rammer.** Lolland Kommune er kendetegnet ved at rumme de fysiske rammer, der skal til for at kunne udlægge og etablere test- og demonstrationsfaciliteter i fuldskala 1:1. Dette er en stor styrke og et godt tilbud til virksomheder, forskningsinstitutioner m.v.
- **En vigtig position i Region Sjælland og i Danmark.** Lolland Kommune indtager en central position på klimaområdet, idet Region Sjælland og Vækstforum Sjælland har udpeget Lolland Kommune – i samarbejde med Roskilde og Kalundborg Kommuner – som klima- og energikommune, der har særlige kompetencer og en særlig position. Samtidig er Lolland Kommune – sammen med Odsherred og Greve Kommuner – af Region Sjælland udpeget som eksempelkommune på klimatilpasningsområdet.
- **Politisk vilje og mod** til at gennemføre store satsninger og en forståelse af, at der i væsentlige sager er behov for at kunne handle hurtigt.
- **Finansieringsmuligheder.** Ud over de puljer, som eksisterer i international, national og regional sammenhæng, er Lolland Kommune kendetegnet ved en helt særlig mulighed for finansiering af klima- og energiinitiativer i form af LOKE Holding¹.
- **Kompetencer og viden.** I en tid, hvor flere og flere får øjnene op for, at nye klima- og energiløsninger er en absolut nødvendighed, er det meget værdifuldt at besidde den viden og de kompetencer, som er opbygget på Lolland

Disse unikke styrkepositioner, ønsker Lolland Kommune at videreudvikle, hvilket er baggrunden for denne samlede strategi for Lolland Kommunes klima- og energiindsats. Det er kommunens rolle at være rammeskabende for indsatsen.

Lolland Kommune vil være rammeskaber for udviklingen, både når det handler om:

- De "hårde" ydelser såsom:
 - Egnede erhvervsarealer og tilhørende erhvervsstruktur
 - God og sikker teknisk forsyning
 - Korrekt og hurtig myndighedsbehandling
- De mere "bløde" ydelser såsom:
 - Skabe og videreudvikle kontakter mellem erhvervsliv, forskere og uddannelsesinstitutioner
 - Videreformidling af viden og know-how
 - Synlighed og interessevaretagelse
 - Opsøgende og initierende i forhold til nye udviklingsaktiviteter

¹ LOKE Holding står for Lolland Kommune Energi Holding A/S. Formålet er at udvikle og medfinansiere projekter indenfor vedvarende energikilder og intelligente energiløsninger.

En vellykket udvikling kan alene blive en realitet via et samarbejde mellem en lang række aktører i og uden for landsdelen. Lolland Kommune skaber rammerne for at udvikle grøn energiteknologi og indgår i samarbejde med uddannelsesinstitutioner, erhvervsliv og andre offentlige og private virksomheder. Vedtagelsen af denne strategi skal ses som byrådets invitation til fortsat samarbejde.

Klima og energi indgår i Planstrategi for Lolland Kommune som et meget højt prioriteret fokusområde. For at udmønte målene i Planstrategien i forhold til klima og energi er dette dokument Strategi for klima- og energiindsats i Lolland Kommune blevet udarbejdet.

Strategi for klima- og energiindsats er etårig og skal revideres årligt.

1. Vision og mål

Vision

Lolland Kommune vil skabe energi og vækst med udgangspunkt i Lollands naturlige ressourcer.

Mål

Visionen for Lolland Kommune udmøntes i en række konkrete mål, som fremgår af de politikker og strategier, som er vedtaget for Lolland Kommune, herunder Planstrategi for Lolland Kommune.

Lolland Kommune forpligter sig i en række aftaler til at minimere CO₂-udledningen bl.a. i aftale med Danmarks Naturfredningsforening og i aftale med Santa Cruz i Californien.

Målene kan samles under fire hovedtemaer, som kombinerer en renere verden med bæredygtig vækst og udvikling:

1) Udvikling af grøn energiteknologi – en erhvervsstrategisk satsning

Lolland Kommune vil skabe rammer for at udvikle grøn teknologi inden for vedvarende energi for at tiltrække erhvervsliv, uddannelser og forskning samt skabe arbejdspladser på Lolland.

2) Reduktion af CO₂-udledningen

Lolland Kommune vil reducere CO₂-udledningen ved at udbrede anvendelsen af vedvarende energi og reducere energiforbruget – både i samarbejde med borgere og virksomheder og ved at feje for egen dør.

3) Klimatilpasning

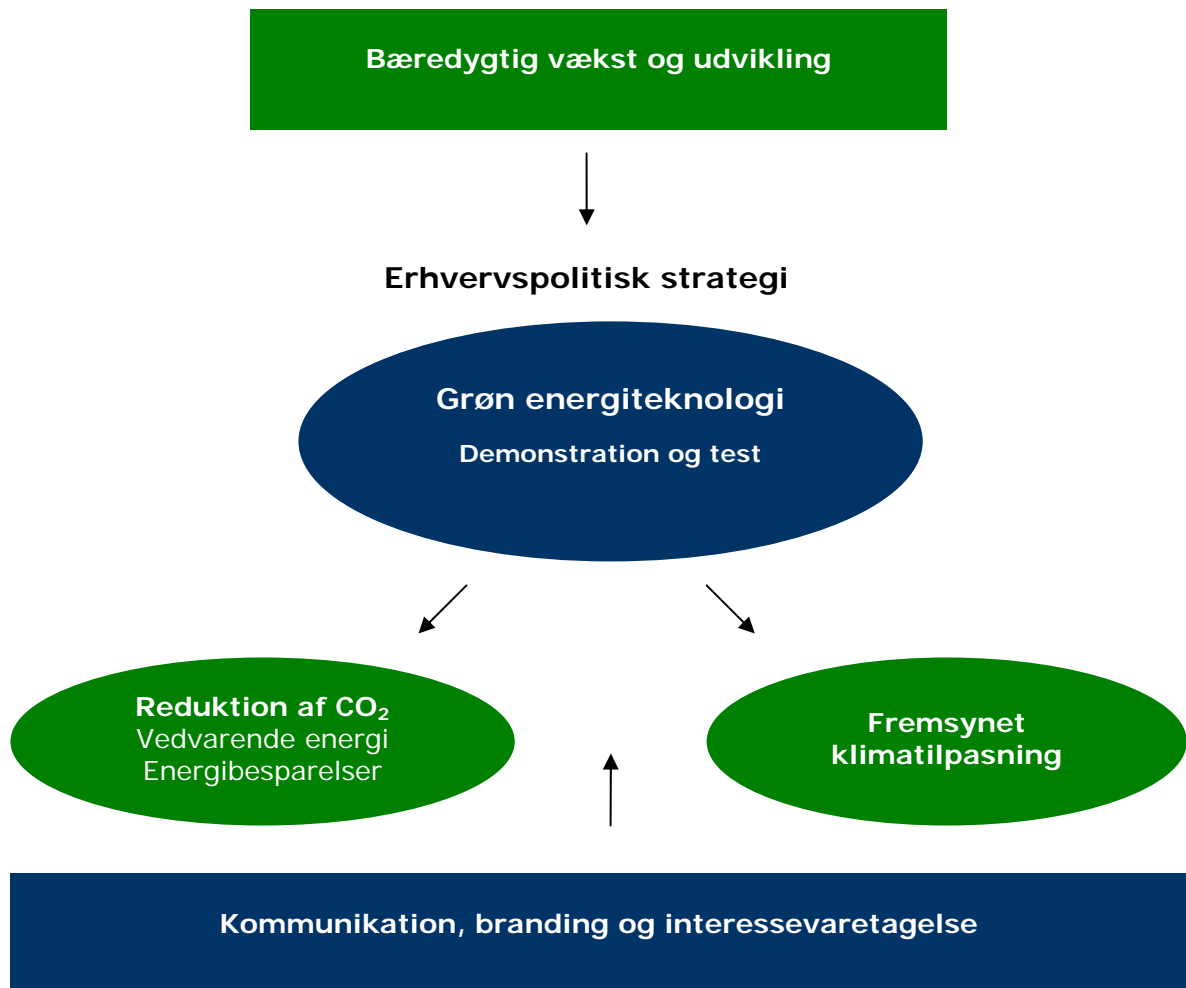
Lolland Kommune vil ved en fremsynet planlægning sikre mod oversvømmelser og andre indvirkninger på et ændret klima, samtidig med at vi får mere natur og en forbedret biodiversitet.

4) Kommunikation, branding og interessevaretagelse

Tværgående for de tre ovenstående hovedtemaer gælder, at Lolland Kommune satser på samarbejde, interessevaretagelse og formidling både regionalt/nationalt og internationalt for at understøtte indsatserne for udvikling af grøn energiteknologi, CO₂-minimering og klimatilpasning.

2. Lolland Kommunes strategi

Figur 1 Strategi for klima- og energiindsats

2.1 Udvikling af grøn energiteknologi – en erhvervsstrategisk satsning

Mål

Lolland skal udnytte energiteknologi og energiproduktion optimalt som vækstdriver, der skaber varige arbejdspladser, tiltrækker nye arbejdspladser og styrker etablerede.

Lolland skal være kendt i national og international sammenhæng som førende demonstrations- og udviklingsområde for energiteknologi og produktion af energi baseret på vedvarende eller fornybare ressourcer.

Lolland skal være eksportør af knowhow og nøglefærdige løsninger, der illustrerer, hvordan andre egne af Danmark og verden kan håndtere klimaproblematikker konkret

Lolland skal være kendetegnet ved en fortsat vækst i og opstart af grønne virksomheder.

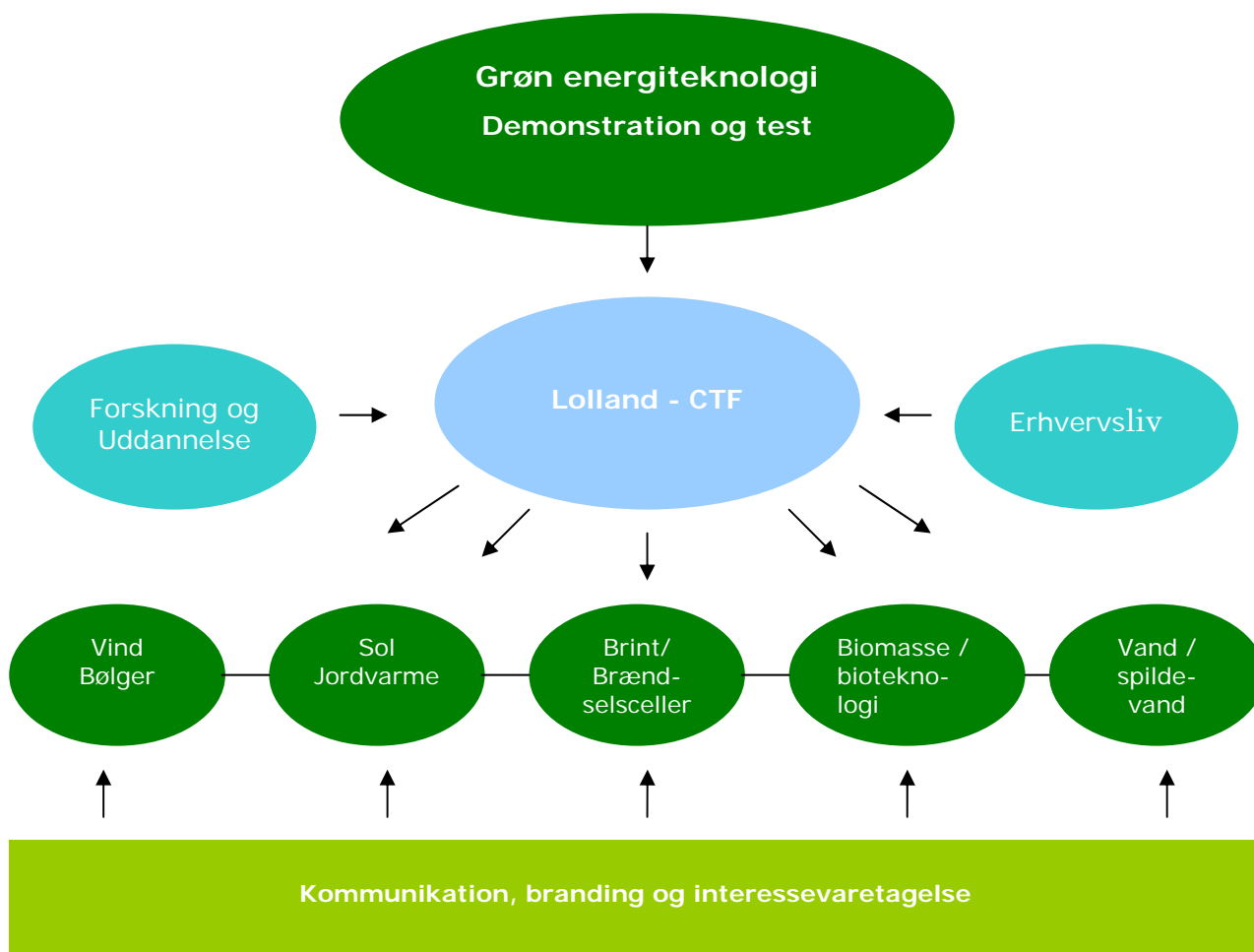
Lolland har allerede nu en fremtrædende position, når det gælder udvikling af grøn energiteknologi og produktion af vedvarende energi. Denne position skal fastholdes gennem fortsatte investeringer i udviklingsaktiviteter, uddannelse, demonstration, test og produktion inden for vedvarende energi.

Lolland Kommunes indsats benævnes Lolland CTF (Community Test Facilities). Formålet med Lolland CTF er at udvikle og teste ny miljøteknologi inden for CO₂ neutrale og vedvarende energiformer som vind, sol, bølger, brændselsceller, vand/spildevand, biomasse og bioteknologi.

Lolland Kommune skaber rammerne for, at ny energiteknologi kan testes i fuld skala-demonstration i virkelighedens verden. Lolland Kommune samarbejder med erhvervslivet og uddannelses- og forskningsinstitutioner både nationalt og internationalt om at udvikle og ud-brede ny energiteknologi.

Lolland Kommune er i dag testområde for flere vedvarende energiformer. I de kommende år vil Lolland Kommune arbejde for, at denne satsning udbredes og integreres bredt, så befolkningen, virksomheder, uddannelsesinstitutioner m.fl. bliver foregangseksempler for anvendelse, udvikling og formidling af de gode erfaringer.

Figur 2 Udvikling af grøn energiteknologi

Innovative løsninger

Lolland har allerede stor ekspertise inden for vindenergi. Lolland er det sted i verden, hvor der produceres mest energi fra vindmøller pr. indbygger. Der planlægges nye havmølleparker og en ny generation af færre og større landbaserede vindmøller – såvel til test som til produktion.

Ud over vindmøller skaber Lolland Kommune rammerne for at udvikle grøn energiteknologi inden for andre CO₂ neutrale og vedvarende energiformer – sol, bølger, brint/brændselsceller, vand/spildevand og biomasse/bioteknologi.

Et væsentligt element i udviklingen af grøn energi er at skabe symbioser mellem de forskellige energiformer, således at der skabes samlede grønne energikoncepter.

2.2 Reduktion af CO₂ udledning - vedvarende energi og energibesparelser

Mål

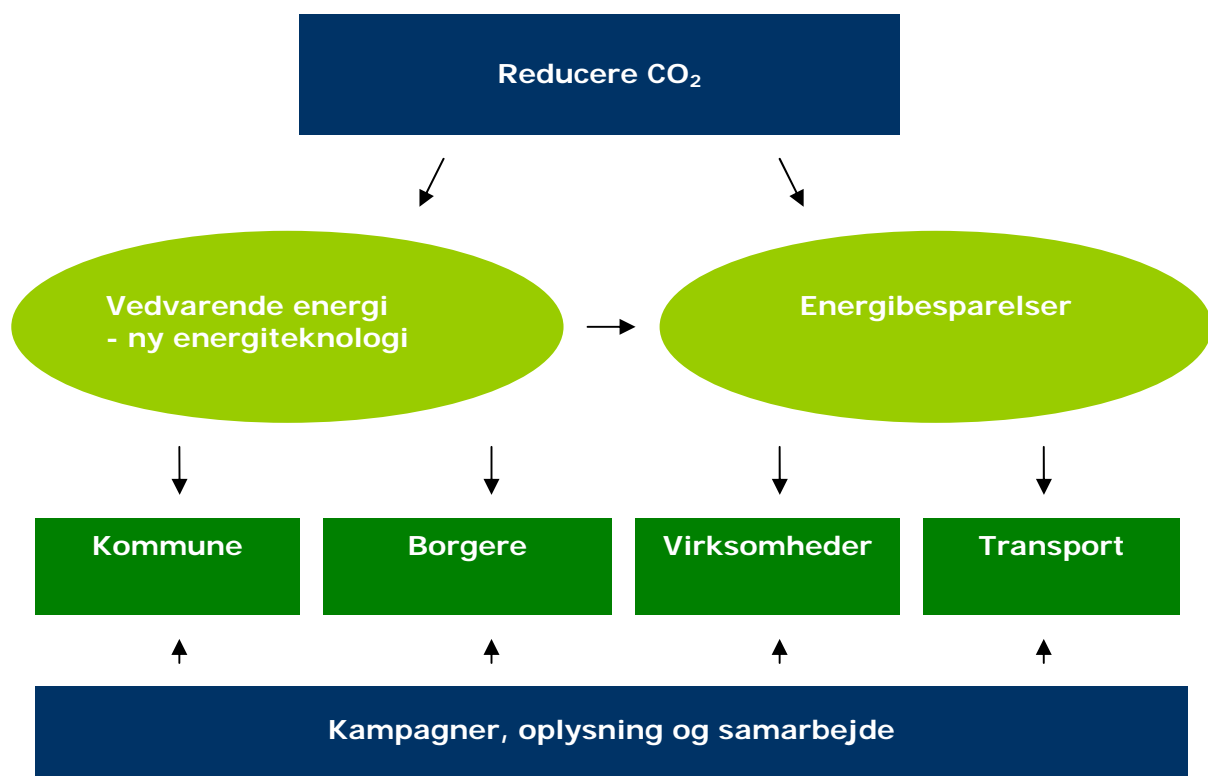
Lolland Kommune vil reducere CO₂-udledningen med 3 pct. årligt frem til 2025.

Lolland Kommune vil udbrede viden og være i dialog med borgere og virksomheder om at reducere CO₂-udledningen

Lolland Kommune vil reducere CO₂-udledningen ved at anvende vedvarende energi og ved at reducere sit energiforbrug igennem optimal adfærd og vaner.

Lolland Kommune vil være et godt eksempel og feje for egen dør ved at arbejde med klima og energi i hele organisationen. Lolland Kommune vil samarbejde med borgere og virksomheder om at udbrede vedvarende energi og reducere energiforbruget i virksomheder og husholdninger.

Figur 3 Reduktion af CO₂-udledningen

Nye energibærere

Lolland Kommune vil formidle og medvirke til at skabe rammer for at indføre nye energibærere i boliger, virksomheder, transport m.m.

Kampagner og oplysning

Lolland Kommune vil arbejde for, at CO₂-reduktion bliver et mål for alle borgere på Lolland igennem kampagner og oplysning.

Lolland Kommune vil sætte fokus på læring om klima og energi i skoler og andre steder, hvor børn og unge har sin dagligdag i kommunen. Herunder lære børn og unge om energirigtig adfærd og betydningen heraf.

Kommunen fejer for egen dør

Internt i Lolland Kommune er indgået aftaler med ledere for de decentrale enheder (børnehaver, skoler osv.) og administrationen om at reducere forbrug af el, varme, vand og papir. Med aftalerne sættes der fokus på systematisk at arbejde med klima og energi i 2009 og de kommende år i hele Lolland Kommune.

Lolland Kommune er omfattet af den lovpligtige energimærkning af kommunale bygninger. Energimærkningen betyder, at bygningens energiforbrug bliver kortlagt, og der bliver anvist muligheder for energimæssige besparelser. Lolland Kommune er forpligtiget til at gennemføre rentable energibesparelserprojekter med en tilbagebetalingstid på indtil 5 år.

2.3 Klimatilpasning

Mål

Lolland vil være på forkant i forhold til udvikling og gennemførelse af klimatilpasningsinitiativer.

Lolland vil være pilotområde – nationalt og internationalt – for udvikling og afprøvning af klimatilpasningsinitiativer.

Lolland vil udarbejde en samlet plan for klimatilpasning, der forener klimatilpasning med forbedringer for landbrug, natur og miljø.

Lolland vil gennemføre konkrete pilotprojekter for klimatilpasning.

Udfordringer

Konsekvenserne af den globale opvarmning er, at der på kloden vil opstå flere ekstreme hændelser i form af tørkeperioder, oversvømmelser, stormfloder, orkaner og stigende havniveau. Det er forebyggelse og værn over for disse vejr-situationer, Lolland Kommune vil forholde sig til proaktivt til.

Med 1/3 af Lolland Kommune beskyttet mod højvande af diger og et liv bag digerne gennem mange år er klimatilpasning en bydende nødvendighed. Der skal findes løsningsmodeller på de forventede ekstreme hændelser. Beboelsesområder skal sikres mod højvande og stormfloder, og der skal planlægges for, hvor der i fremtiden skal placeres diger eller være uberørt kyst. Ældre landvindinger skal måske opgives og nedlægges.

Ligeledes vil den øgede regnmængde og dermed overfladevand stille helt nye krav til håndtering af den samlede vandsituation på Lolland.

Klimatilpasningsplan

Lolland Kommune udarbejder en klimatilpasningsplan for indsatser i de enkelte sektorer og inden for specifikke geografiske områder. Planen følger op på regeringens klimatilpasningsstrategi fra marts 2008 med en konkret geografisk indsats. Det understreges, at indsatsen på den lavtliggende ø ikke alene kan bæres af de lokale grundejere og kommunen alene, men at klimatilpasning på Lolland også vil kræve et nationalt engagement.

Særlige geografiske indsatser er forstærkning af diget på Sydlolland, beskyttelse af Nakskov ved ekstreme strøm – og vindforhold, vekselvirkning mellem mere natur og beskyttelse af bebyggelse på Nord- og Vestlolland samt på øerne.

Klimatilpasningsplanen for Lolland er desuden indpasset i forhold til strategien for Region Sjælland. I regionen ses kommunerne Odsherred, Greve og Lolland som pilotområder for klimatilpasning.

I Kommuneplanens hovedstruktur og retningslinjer tages klimatilpasning op som et tværgående emne. Specifikt omkring planlægningen i forbindelse med Femern Bælt er en fremtidig klimasikring et vigtigt tema.

Der skal gøres en indsats for at styrke naturindholdet i Lolland Kommune for at imødegå virkningen af klimaændringen. Der skal arbejdes for mere natur og mere biologisk mangfoldighed – ikke kun i de udlagte naturområder, men også med skabelse af meget mere natur og biodiversitet i hele Lolland Kommune.

Arbejdet med en klimatilpasningsplan følges af en gruppe, der dækker kommunens forskellige sektorer, forsyningsområdet, udviklingsselskaberne på klimaområdet, digelag, grundejerforeninger, Dansk Landbrug Sydhavsøerne, DN samt Friluftsrådet.

2.4 Kommunikation, branding og interessevaretagelse

Mål

Lolland Kommune skal have et stærkt brand nationalt og internationalt som demonstrationsområde for vedvarende energi-, miljø- og klimaløsninger.

Lolland skal være kendt i national og international sammenhæng som førende udviklingsområde for energiteknologi.

Lolland skal aktivt styrke sin position i samarbejde med Region Sjælland, Vækstforum Sjælland samt nationale og internationale samarbejdspartnere.

Tværgående for de tre hovedtemaer - grøn energiteknologi, CO₂-minimering og klimatilpasning - gælder, at Lolland Kommune satser på samarbejde, interessevaretagelse og formidling både regionalt, nationalt og internationalt for at fremme og understøtte indsatserne.

Regionalt samarbejde

Lolland Kommune har positioneret sig som en væsentlig aktør og samarbejdspartner i forhold til klima- og energiproblemstillinger. Sammen med Roskilde og Kalundborg Kommuner er Lolland Kommune udpeget som klimakommune i Region Sjælland, og sammen med Odsherred og Greve Kommuner er Lolland udpeget som eksempelkommune på klimatilpasningsområdet. Der er igangsat en række samarbejdsaktiviteter med Region Sjælland, Vækstforum Sjælland og de øvrige kommuner i Region Sjælland.

Lolland Kommune er af Vækstforum Sjælland blevet udpeget som én af de kommuner, der skal synliggøre og positionere geografien Region Sjælland i forhold til COP 15-topmødet. Det gode samarbejde med Vækstforum Sjælland skal videreudvikles og styrkes.

Regional klimastrategi

Lolland Kommune repræsenterer, samarbejde med Kalundborg og Roskilde Kommuner, de 17 kommuner i et samarbejde med Region Sjælland om udvikling og implementering af en regional klimastrategi. Den regionale klimastrategi opstiller visioner, målsætninger og handleprogrammer inden for tre hovedoverskrifter:

- Klimatilpasning
- Forebyggelse
- Innovation og udvikling

Der er en god sammenhæng mellem Den Regionale Klimastrategi og Lolland Kommunes Klimastrategi, og udmøntningen af de initiativer, der er beskrevet i handleplanerne, vil uden tvivl betyde muligheder for opnåelse af gode synergieffekter.

Energiklynge Center Sjælland

Derudover er Lolland Kommune udpeget som tovholder i et fælleskommunalt udviklingsprojekt omkring etablering af "Energiklynge Center Sjælland", som skal facilitere og videreudvikle identificerede spirende energiklynger og agere som platform og driver for en fortsat innovation og udvikling af intelligente løsninger på klima- og energiområdet. Med projektet er det hensigten, at Region Sjællands 17 kommuner i endnu højere udstrækning skal indgå internt samarbejde på klima- og energiområdet, og at de gode resultater, som er skabt i enkeltkommuner, kan bredes ud til de øvrige kommuner. I den forbindelse skal de spændende løsninger, som er udviklet på Lolland bredes ud til det øvrige Region Sjælland.

3. Projekter

Lolland Kommune har i 2009 især fokus på følgende fire store projekter:

Brintsamfund Lolland (Vestenskov)

Med brintsamfund Lolland satser kommunen på at blive europæisk rollemodel for brug af brint-teknologi i stor skala. Projektet går ud på at skabe verdens første brintlandsby, hvor 30-40 husstande får strøm og varme fra Lollands overskudsproduktion af vind inden udgangen af 2009.

Onsevig Klimapark

Onsevig Klimapark forsker i algedyrkning. Dyrkning af alger kan reducere udledning af CO₂ til atmosfæren og udledningen af næringssalte til havmiljøet. Desuden kan algedyrkning give et betydeligt bidrag til produktion af biomasse og udgøre et gyldigt alternativ til brug af fødevarer til produktion af biobrændsel.

Horslunde energilandsby (Mulighedernes Land)

Formålet er at omdanne Horslunde til en bæredygtig "energilandsby", hvor man gennem lokale klimaaftaler mellem borgere og kommunen skal vise løsninger både i private hjem og landsbyens offentlige rum. Projektet har fokus på løsninger i eksisterende byggeri.

Lolland Vand

Lolland Vand består af seks delprojekter, der har Lolland Vand som fælles tema:

Screening af landområder på Lolland

Screening af landområder, der vil påvirkes, hvis havvandsniveauet øges med forskellige niveauer. Samt konkrete anbefalinger til klimatilpasningsløsninger.

Sommer med hus til vand:

Idékonkurrence til hvordan man kan etablere rekreative områder med sommerhuse og feriehusbebyggelse, hvor vand og land spiller sammen.

International forskerkonference

International forskerkonference om algeproduktion.

Fremtidens landbrug

Etablering af forsøgsdyrkning af afgrøder, der egner sig særlig godt til et klima med øgede regnmængder om vinteren og reducerende regnmængder i sommerhalvåret.

Kyst- og landområder – Mulighedernes Vand

Udarbejdelse af metodebeskrivelse, der kan indgå i planarbejdet med natur og vand m.m.

Udstilling for vedvarende energi

Der etableres en udstilling for vedvarende energiformer med fokus på brint.

4. Handleplaner

Handleplan 2009 for udvikling af grøn energiteknologi – en erhvervsstrategisk satsning

MÅL:

- Lolland skal udnytte energiteknologi og energiproduktion optimalt som vækstdriver, der skaber varige arbejdspladser, tiltrækker nye arbejdspladser og styrker etablerede.
- Lolland skal være kendt i national og international sammenhæng som førende demonstrations- og udviklingsområde for energiteknologi og produktion af energi baseret på vedvarende eller fornybare ressourcer.
- Lolland skal være eksportør af knowhow og nøglefærdige løsninger, der illustrerer, hvordan andre egne af Danmark og verden kan håndtere klimaproblematikker konkret.
- Lolland skal være kendetegnet ved en fortsat vækst i og opstart af grønne virksomheder.

Aktivitet	Mål/formål	Målgruppe	Metode	Tovholder
Innovative projekter	Udvikling og gennemførelse af innovative projekter med fokus på udvikling, tests og demonstrationer af forskellige former for vedvarende energi		Brintlandsbyen Vestenskov, algeprojekt Onsevig, bølgekraftforsøg, demonstrationsområde for havmøller i Kappel.	Lolland Kommune i samarbejde med LOKE, BaSS, IWAL, private virksomheder m.fl.
Etablering af Energiklynge Center Sjælland i Lolland	Etablering af et fælleskommunalt Energiklynge Center Sjælland, der kan understøtte, at kommunerne i endnu højere grad fungerer som koordinerende kraft for og drivere i forbindelse med udviklingsaktiviteter på klima- og energiområdet	Kommuner, region, offentlige og private virksomheder, forsknings- og videninstitutioner m.fl.	Samarbejde med klimakommuner, Region Sjælland, Vækstforum Sjælland, virksomheder og de videninstitutioner, som Vækstforum har indgået kontrakter med (dvs. RUC, Risø, TI, Copenhagen Capacity m.fl.).	Lolland Kommune
Videreudvikle planer for Energitruster Lolland	Den store satsning på vedvarende energi skal videreudvikles og skabe grundlag for etableringen af varige arbejdspladser og styrke de eksisterende indenfor grøn energi	Eksisterende og nye virksomheder	Identifikation af muligheder, lokaler, planlægning, udarbejdelse af procesplan mv.	Lolland Kommune
Erhvervsarealer og forsyning	Der skal være tilgængelige og attraktive erhvervsarealer til rådighed med fokus på at skabe interessefællesskab for grønne virksomheder	Potentielt tilflyttende og opstartende virksomheder i Lolland	Der udarbejdes en samlet oversigt over eksisterende og potentielt ledige erhvervsarealer.	Lolland Kommune i samarbejde med LOKE
Modtageapparat	Sikre, at henvendelser fra potentielt tilflyttende virksomheder udløser en reaktion, hvor man kan tilbyde alt relevant information	Potentielt tilflyttende virksomheder	Videreudvikling af toolbox og udrykningsteam med folk fra de relevante kommunale afdelinger som sørger for, at alle spørgsmål, som	Lolland Kommune i samarbejde med Erhvervsråd L-F, BaSS, Grønt Center, Copenhagen Capacity

	inden for 72 timer		virksomheder har, bliver besvaret på én gang. Der udpeges én kontaktperson, som styrer processen.	m.fl.
Tiltrækning af virksomheder	Der skal gennemføres en offensiv indsats for at tiltrække flere virksomheder til Lolland indenfor greentech området	Potentielt tilflyttende virksomheder	De relevante virksomheder skal identificeres. Udarbejdelse af målrettet hvervemateriale og etablering af kontakt.	Lolland Kommune i samarbejde med BaSS, Copenhagen Capacity, Invest in Denmark og erhvervsserviceaktører (Erhvervsråd L-F, Grønt Center)
Fundraising	Der skal løbende fundraises for at kunne gennemføre innovative udviklingsprojekter	Fonde af relevans	Identifikation af relevante fonde, kontakt, udarbejdelse af ansøgninger mv.	Lolland Kommune i samarbejde med BaSS, Erhvervsråd L-F, LOKE m.fl.
"Viden flytter ind"	Vækstforum Sjælland har indgået kontrakter med flere videninstitutioner, herunder f.eks. RUC, RISØ, Copenhagen Capacity m.fl. Det er afgørende, at der på Lolland opnås let adgang til den viden, der produceres således, at den kan komme til gavn for virksomheder og offentlige institutioner	Offentlige og private virksomheder og organisationer i Lolland Kommune	Via tværkommunalt samarbejde og samarbejde med Vækstforum skal der arbejdes for, at Lolland kan få gavn af de ydelser, som kontraktholderne skal gennemføre.	Lolland Kommune i samarbejde med de øvrige kommuner m.fl.
Uddannelse af "grøn" arbejdskraft	Videreudvikling af igangsatte aktiviteter vedrørende uddannelse af arbejdskraft til greentech virksomheder	Kommende ansatte i greentech virksomheder på Lolland	Bredt samarbejde mellem uddannelsesinstitutioner, virksomheder, organisationer mv.	IWAL, Center for Erhvervsuddannelser Lolland-Falster, BaSS

Handleplan 2009 for Reduktion af CO₂-udledning – vedvarende energi og energibesparelser

MÅL:

- Lolland Kommune vil reducere sin CO₂-udledning med 3 pct. årligt frem til 2025.
- Lolland Kommune vil udbrede viden og være i dialog med borgere og virksomheder om at reducere CO₂-udledningen.

Aktivitet	Mål/formål	Målgruppe	Metode	Tovholder
Kommunen som godt eksempel – "feje for egen dør"	Reducere sit energiforbrug og anvende vedvarende energi	Virksomheden Lolland Kommune	Systematisk registrering Aftaler med de decentrale enheder om at reducere energiforbruget via energiledelse og energibesparende adfærd Information og vejledning Energimærkning og energibesparelserprojekter i bygninger Energihensyn ved indkøb	Lolland Kommune
Undervisning/pædagogik	Udbrede viden om den globale opvarmning og handlemuligheder.	Folkeskoleelever i Lolland Kommune	Undervisning og aktiviteter	Lolland Kommune
Energilandsby Horslunde.	Horslunde omdannes til et eksempel på en bæredygtig energilandsby. Erfaringerne udbredes til resten af Lolland.	Borgere i Horslunde	Motivere til at indføre bæredygtige løsninger i private hjem i forbindelse med renovering, energiforbrug, transport o.l.	Lolland Kommune
Udbygning af fjernvarme	Erstatte opvarmning ved oliefyr med fjernvarme baseret på flis og halm.	Borgere i Nakskov	Plan for udbygning af fjernvarme i Nakskov 2004-13	Lolland Kommune
Nybyggeri	Fremme af vedvarende energi og lavenergi i nybyggeri	Borgere der planlægger nybyggeri i Lolland Kommune	- Udlægge område i kommuneplan.	Lolland kommune
Kampagner og oplysning	Oplysningskampagner der kan medvirke til, at CO ₂ -reduktion bliver et mål for alle borgere på Lolland	Borgere, virksomheder m.fl.	Påvirke og motivere til energibesparende adfærd, energirigtige indkøb og anvendelse af vedvarende energi via oplysning og vejledning.	Lolland Kommune i samarbejde med elsparefonden, energistyrelsen mv.
Vise energiløsninger i virkeligheden	Inddrage energivirksomheder, som kan levere løsninger og vise det i virkeligheden evt. ved en lille udstillingskaravane.	Borgere, virksomheder	Demonstrere energiløsninger	Lolland Kommune i samarbejde med energivirksomheder

Handleplan 2009 for Klimatilpasning

MÅL:

- Lolland vil være på forkant i forhold til udvikling og gennemførelse af klimatilpasningsinitiativer.
- Lolland vil være pilotområde – nationalt og internationalt – for udvikling og afprøvning af klimatilpasningsinitiativer.
- Lolland vil udarbejde en samlet plan for klimatilpasning, der forener klimatilpasning med forbedringer for landbrug, natur og miljø.
- Lolland vil gennemføre konkrete pilotprojekter for klimatilpasning.

Aktivitet	Mål/formål	Målgruppe	Metode	Tovholder
Plan for klimatilpasning	Koordineret indsats for klimatilpasning på Lolland/ Synliggørelse nationalt/ internationalt	Kommunen, digelag/pumpelag, landmænd, borgerne i de udsatte områder, grønne organisationer	Opfølgning på regeringens strategi med forslag til konkrete indsatser i sektorer og i geografiske områder på Lolland.	Lolland Kommune, KL m.fl.
Geografiske indsatser i 4 hovedområder: Sydkysten, Nakskov Fjord og by, Nord og Vestkysten, Maribo Sø området	Beskyttelse af kyststrækninger og landområder på forskellig måde alt efter de geografiske forudsætninger	Kommunen, digelag/pumpelag, landmænd, borgerne i de udsatte områder, grønne organisationer	Udarbejdelse af konkrete indsatsplaner for de 4 typer områder med skitserings af pilotprojekter. Sammenhæng med projektet "Mulighedernes vand". Indarbejdes i kommuneplanen.	Lolland Kommune
Mulighedernes vand	Metodeudvikling for, hvordan vandet ved kysterne kan anvendes som et aktiv i planlægningen	Kommuner i Danmark og andre egne af Verden, der har lignede geografiske forudsætninger	Metodeudvikling, hvor man indtænker, hvordan vand og kystområderne i fremtidens klimaforandringer kan samtænkes.	Lolland Kommune
Fremtidens landbrug	Etablering af forsøgsdyrkning af afgrøder, der egner sig til fremtidens klima	Landbrugets aktører og organisationer, forskere og eksperter	Der skal etableres testfaciliteter og dyrkes afgrøder der kan lede til et grundlag for at vurdere, hvilket plantemateriale og hvilke dyrkningsmetoder, der vil være optimalt i fremtidens klima, med øgede regnmængder om vinteren og reducerede regnmængder i sommerhalvåret	Lolland Kommune og Grønt Center
Lolland som nationalt og internationalt pilotområde	Lolland er pilotområde for klimatilpasning i regi af KL og Kystdirektoratet og kan også blive det i internationalt perspektiv.	Regioner/kommuner i tilsvarende lavtliggende områder i Europa og i Danmark.	Metodeudvikling og erfaringsudveksling omkring planlægning, strategier og pilotprojekter i EU.	Lolland Kommune, Region Sjælland

Handleplan 2009 for Kommunikation, branding og interessevaretagelse

MÅL:

- Lolland Kommune skal have et stærkt brand nationalt og internationalt som demonstrationsområde for vedvarende energi-, miljø og klimaløsninger
- Lolland skal være kendt i national og international sammenhæng som førende udviklingsområde for energiteknologi
- Lolland skal aktivt styrke sin position i samarbejde med Region Sjælland, Vækstforum Sjælland samt nationale og internationale samarbejdspartnere

Aktivitet	Mål/formål	Målgruppe	Metode	Tovholder
Interessevaretagelse	Lolland Kommunes mærkesager skal indtænkes i sager, strategier og beslutninger, der kan være af betydning for Lolland. Klimainsatsen er et tværgående tema i Kommuneplanen.	Offentlige og private virksomheder og organisationer	Lolland Kommune skal holde sig orienteret om sager og beslutninger, der har relevans for området og arbejde for, at Lollands interesser varetages her, f.eks. i Region Sjælland, Vækstforum Sjælland, i den regionale klimastrategi for Region Sjælland, i forbindelse med COP 15, nationale og internationale instanser mv.	Lolland Kommune, BaSS m.fl.
Eksponering af styrkepositioner	Igangsætning og gennemførelse af initiativer, der kan synliggøre de mange styrkepositioner og sikre, at der lokalt opnås større ejerskab, samtidig med at Lolland opnår et stærkt brand nationalt og internationalt, som demonstrationsområde for vedvarende energi	Borgere, turister, offentlige og private virksomheder og myndigheder, meningsdannere, forskere m.fl.	Afholdelse af klima- og energifestival (oplevelser med udgangspunkt i de eksisterende "hotspots"), vedvarende energiudstilling med udgangspunkt i brintlandsbyen i Vestenskov, afholdelse af Forskningens Døgn m.v.	Lolland Kommune, BaSS m.fl.
Internationale samarbejder med virksomheder og vidensinstitutioner	Videreudvikle eksisterende og initiere nye internationale samarbejdsrelationer, hvor det er relevant	Offentlige og private virksomheder og organisationer	De påbegyndte CTF-initiativer i internationale fora fortsættes (Grønland, Sydafrika, Canada, Sydkorea, Østersøen) og nye udbygges.	Lolland Kommune, BaSS m.fl.
Energy Tours	Guidede ture til demonstrations- og testanlæg	Beslutningstagere, forskere, pressen, erhverv, borgere	Turene tilrettelægges i forhold til de forskellige målgrupper.	Lolland Kommune, BaSS m.fl.